

שחיטה כשרה בזר --- בשבת?

משה שווערד

א. חידושי בתרא

תפסה לא. כי אתי רבין אמר חצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ למקומו תני בר קפרא פיגול, אין חצי זית מועיל במקום כזית. והיינו דבא רבין לפרש דאין טעם דרב המנונא לעיל דמצרפין כל המחשבות לעירוב מחשבות לעכב חלות דין פיגול, ולכן גם בדינא דרבין גצרף חוץ למקומו האחרון לערב מחשבות, אלא טעמו הוא דא"א לבטל צירוף הראשון, ולכן לעיל בדינא דרב המנונא אחר צירוף חצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ למקומו נשאר הצירוף של עירוב מחשבות וא"א לבטלה. וכן הכא בדינא דרבין אין לבטל צירוף הראשון של הב' חצי זיתין חוץ לזמנו ונשאר הדין פיגול.

ב. שערים מצויינים בהלכה

חִישֵׁב שִׁיאֲכַלְוֹהוּ כְּלָבִים לִמְחַר פִּיגוּל וכו'.
כתבו התוס' דבגמ' לקמן (לו.) אמרינן
דחִישֵׁב שִׁיאֲכַלְוֹהוּ טמאים לא הוי פִּיגוּל, וצריך
לפרש טעם אמאי גרע מאכילת כלבים. ועי"ש
בתוס' (ד"ה שִׁיאֲכַלְוֹהוּ) מה שכתבו הטעם. ועי'
בשטמ"ק כאן (אות ו). ובקורן אורה מפרש דלא
דמי, דאכילת טמאים הוי אכילת איסור, והוי
כמו שחִישֵׁב בזריקה שלא כתיקונה ליתן את
הניתנין למעלה למטה, אבל באכילת כלבים
ליכא איסורא באכילה עצמה, וכיון דמקרי
אכילה הוי מחשבה. ועי' בצאן קדשים ובפנים
מאירות שחילקו, דבשלמא חִישֵׁב לאכילת
כלבים עכ"פ ראוי לאכילת כלב, אבל טמאים
אסורים לאכול בקדשים ולא נתקיים מחשבתו.
והנה צריך ביאור, איך יבא לכהן באמצע
עבודתו מחשבה תמוה כזו שִׁיאֲכַלְוֹהוּ כלבים
[ועי' בדברינו לעיל (כט. ד"ה ת"ר) בענין פִּיגוּל חוץ
לזמנו, איך תעלה מחשבה כזאת לכהנים, אטו ברשיעי
עסקינן], ולמה דוקא כלבים, [וכש"כ לשיטות
הסוברים (עי' במאמר הבא) דה"ה בהמה חיה ועוף, א"כ
למה נקט דוקא כלב]. ונראה עפ"י מ"ש רז"ל (יומא
כא:): דבבית שני היתה האש על המזבח רבוצה
ככלב, ובזה"ק (פ' צו, ופ' בלק) איתא דכשלא היו
זכאין, או כשלא הקריב כיאות, היו רואים
דיוקנא דכלבא חציפא על הקרבן, ואז ידעו דלא
נתקבלה ברצון, וזה משל למלך ששלחו לו
דורון וראה שאינו כדאי להקריבו לפניו, אמר
שיתנו הדורון לכלב, כך בשעתא דאתקריב

קרבנא ולא אתקבל ברעוא, הדורון נמסר לכלב, ולכן היו רואים דיוקנא דכלבא על המזבח עי"ש. ועפ"ז י"ל דמה"ט בע"כ נזרקה לכהן מחשבה כזו.

ג. שערים מצויינים בהלכה

חִישָׁב לֹאכֹל כִּזִּית בְּשָׁנִי בְּנֵי אָדָם מֵהוּ. מִכָּאן הוֹכִיחַ בְּשׁוֹרָת בָּאָר יִצְחָק (או"ח סי' י ענף ב) דמצות אכילת קדשים מקיים באכילת כזית דוקא, דאי נימא דמקיים אף באכילת פחות מכזית כיון דעכ"פ נאכל ע"י כולם, א"כ מאי קמביעיא ליה, דהא כיון דנתקיימה ע"י חלוקה לכל אחד ואחד אף בפחות מכזית, א"כ אמאי לא יהיה שייך בו פיגול, אך יתכן לומר דלאחר שנפשטה האיבעיא דשייך בזה פיגול, אפשר דממילא מוכח מזה דנתקיימה כהאי גוונא מצות אכילת קדשים ג"כ. [וע"ע בדברינו לעיל (כו: ד"ה או – מפרש) באריכות, בביאור הגמ' כאן באופן אחר]. גם הגר"מ זעמבא הי"ד בגור אריה יהודה (קונט' התשו' סי' ד-טו) כתב דמכאן ראייה דלא בעי כזית, וסגי שיתאכל בין הכהנים. ועי' בדורש לציון (סוף דרוש א) דפשיט"ל דמקיים מ"ע אף בפחות מכזית לכל אחד ואחד. ויש שהוכיחו כן מדברי

התוס' ישנים (יומא לט:). ועי' בדברינו שם (ד"ה וכל כהן), אך יש שכתבו דאדרבה משם ראייה להיפך, [ויש שפירשו דברי התוס' ישנים באופן אחר, ומחלקים בין לחה"פ לנדר"ד], וע"ע בתשו' חיים שאל (סוס"י ד) ובתשו' יד אליהו (רגולר כתבים סי' יח-יט) ובבית הלוי (סי' ב אות ז) וכתב סופר (או"ח סי' צו ד"ה עוד הי') ובמהר"ם שיק (לתרי"ג מצות, מ' קב) ואפיקי ים (ח"א סי' מה-ה), ועוד, ובעיקר ענין זה הבאנו לעיל (כח. סוד"ה כדרך) מחלוקת האחרונים עי"ש. [ואי יש מצות עשה באכילת קדשים קלים, עי' בדברינו לקמן נה. ד"ה משנה]

וח"א הראה לי בתשו' אבני נזר (הל' פסח, סוס"י שעו בהגה) שהקשה אהא דמשמע מתוס' ישנים הנ"ל שכשלא מגיע לכל א' כזית לא מקיים מצות אכילת קדשים, והרי מאי שנא מפיגול שאם חישב להאכיל לב' בנ"א כזית הוי פיגול, וכ' ליישב עפמ"ש"כ החת"ס (ח"ו סי' סה) בביאור שיטת הרמב"ם (חומ"צ פ"א ה"ז) שאיסור חמץ בכל שהוא דכתיב לא יאכל, וקשה מאי שנא משאר מאכ"א, אלא דבחמץ כתיב לא יֵאָכֵל דקאי על המאכל שלא יתאכל כזית אפי' לב' בנ"א, ולא קאי אגברא כו', ועפ"ז תי' האבנ"ז דה"נ בפיגול כתיב "ואם האכל יאכל" וקאי לשון אכילה על בשר הנאכל, לכן מצטרף ב' בנ"א, משא"כ מצות אכילת קדשים ילפינן מדכתיב "ואכלו אותם אשר כופר בהם" [עי' רש"י פסחים נט. ד"ה בשאר, וברמב"ם מעה"ק ריש פ"י], וזה קאי על הגברא האוכל, לכן אינו מצטרף בין ב' בנ"א. [ועי"ש שכתב בזה"ל האמנם שקשה עלי לבנות

ד. חידושי בתרא

תפוח) לא: מתני' כל הפסולין ששחטו שחיטתן כשרה כו' ואפי' בקדשי קדשים. יש מקשים מהו החידוש בקדשי קדשים. ודילמא י"ל דכיון דגם קרבני צבור נכללו בקדשי קדשים, ה"א דבזיון הוא כשפסולין ישחטו בעדם, דהוי בגדר דהקריבו נא לפחתך כלפי הצבור. ולפי' ה"ר אפרים ז"ל בסוף תוס' ד"ה ובטמאים, החידוש בקדשי קדשים הוא דאע"ג דלא אפשר לתלות הבהמה לצד הגג כדי שהטמא ישחטנה משם כמו שעושה לקק"ל דהא בעינן שחיטה על ירך מ"מ עדיין יש עצה ו"נאמר דעביד בסכין ארוכה מן העליה והגג עד הרצפה".

ה. שערים מצויינים בהלכה

בעלי מומין אסורין כדמוכח בגמ' ורש"י לעיל (טז. ד"ה ה"ג), ולכן שפיר ציוה אל בני' וכו' עי"ש. ועי' במנ"ח (מ' ערה) דזר בעל מום ששימש אינו לוקה משום בעל מום רק משום זרות, דלא נזהרו על זה רק כהנים הראויים לעבודה, אבל לא זר שפסול לעבודה, עי"ש עפ"ד הכס"מ ביאמ"ק פ"ט הי"א, וכבר כתבנו מזה לעיל יז: ד"ה מחוסר בגדים. ועי' בהדרש והעיון (אמור סי' רמב) שהאריך בביאור דברי האע"ז בכמה אופנים. והנה הגר"ש כהן מוילנא נבעל חשק שלמה במכתב הנדפס בתחילת ספרו שו"ת עצי ברושים, חקר בזה אם אכן שחיטה כשרה בכהן בעל מום וכן בזר בעל מום נידן במשנה כאן ורש"י חולין הנ"ל ועוד, ולא העיר מכל הנ"ל. ובנזר הקודש לעיל (טז. ד"ה מה לבעל מום) העיר עליו דמגמ' שם משמע דבע"מ כשר לשחיטה, נדאל"ה הו"ל למפרך שם מה לבע"מ שפסול בשחיטה, ושכן מפורש בירושלמי פסחים (פ"ז ה"ה) שחטו אותו בעלי מומין כו', וע"כ דשחיטת בע"מ כשרה בקדשים.

משנה כל הפסולין ששחטו שחיטתן כשרה שהשחיטה כשרה בזרים. עי' בתוס' יו"ט אמאי תני להנהו טפי משאר פסולין. ועי' בתוס' לעיל טו: ד"ה זר ואונן. הנה המשנה כאן הובא בגמ' חולין (ב:) ושם פרש"י כגון זר ואונן טמא ובעל מום וכו'. וכן מבואר מפרש"י בקידושין (נג. ד"ה אפילו בעל מום) שכהן בעל מום יכול לשחוט. נוכ"מ גם מדרגתא בגמ' לעיל (יד:) דזר ואונן כו' ובעל מום בקבלה בהלכה בוריקה פסול, דמ"מ בשחיטה כשר. אמנם עי' באבן עזרא (אמור כא-כד) "וטעם ואל כל בני ישראל [נוברש"י פי' להזהיר ב"ד על הכהנים] שלא יזבח להם שלמים בעל מום [שגם בני' השוחטים לא יהיו בעלי מום], לולא דברי הקבלה". ולכאורה י"ל בכוננתו, דלולי דברי המשנה כאן דשחיטה כשרה בבעל מום, היה מפרש שלא יהיה אפי' ישראל השוחט בעל מום, נאו כוננתו שכהן בעל מום לא ישחוט להם. וכן במשך חכמה (שם) ביאר כן בכוננתו, והוא כתב לבאר כונת הפסוק דבא להזהיר שאף שישראל מותר לעבוד בבמה, מ"מ

ו. שערים מצויינים בהלכה

שהשחיטה כשרה בנשים וכו'. כתבו התוס' דבגמ' מוכח דנשים שוחטות אפילו לכתחלה וכו'. וכ"כ בשו"ת מהר"ם מרוטנברג (ד"פ סי' קצג). אמנם התוס' במס' קידושין (עו: ד"ה אין) כתבו, דאע"ג דשחיטה כשרה בנשים ובעבדים, היינו דיעבד, אבל לכתחלה לא עבדי כי אם כשרים מיוחדים, עי"ש הטעם, ועי"ש בתוס' הרא"ש שתמה על זה. ועי' מש"כ בלחם שמים (רפ"ד דקידושין). ועי' בתוס' במס' כתובות (כד: ד"ה חד) בשם ר"ת בספר הישר. וע"ע בשאלת יעב"ץ (ח"ב סי' קנז). עוד כתבו התוס', דמכאן תשובה למש"כ בהל' א"י דנשים לא ישחטו משום שדעתן קלה כו', ונראה שאותו חכם שכתב הלכות א"י כתב חומרות בעלמא מדעתו, והתוס' במס' חולין (ב:) כתבו בשם הלכות א"י, דנשים לא ישחטו מפני שדעתן קלות, והעירו עליו מסוגיא דהכא עי"ש. ועי' בדברינו שם (ד"ה הכל שוחטין) שהארכנו הרבה בזה. ועי' מה שכתבנו לקמן (צ. סוד"ה למקראה).

ז. שערים מצויינים בהלכה

נסתפק המשל"מ בספרו פרשת דרכים (דרך מצותיך ח"ג ד"ה עוד) אם נשים מבנות אהרן הם כזר גמור, וחייבות מיתה כזר ששימש, או דזה רק דין שפסולות בעבודה, אך לא הוי כזר ממש. ועי' ברמב"ם (ביא"מ פ"ט ה"א) איזהו זר כל שאינו מזרע אהרן הזכרים. ומשמע שבנות אהרן פסולות משום זרות, ועי' במנ"ח (סוף מ' רסה). ובמנ"ח (מ' שצ) מדייק מלשון החינוך שאפשר שנשים לא הוי בכלל לאו דזרות, אע"פ דפסלי ומחלי עבודה. ובטהרת הקדש (ד"ה במשנה) כתב, דאשה היא טפי בכלל זר משאר פסולין. וכבר הארכנו מזה לעיל (ד. ד"ה מה לקבלה, טו: ד"ה זר) עי"ש.

שחיטה כשרה בזר --- בשבת?

ח. שערים מצויינים בהלכה

והנה מצינו בכמ"ק שהיו מהדרים הכהנים לשחוט בעצמן אף ששחיטה כשרה בזר, עי' בצל"ח (ברכות לא:): שהכהנים עשו קבע ונהגו לשחוט בעצמן במקום שלא היה שיהוי מצוה [ועי' בדברינו לעיל יד. ד"ה והלויים מפשיטין, כט: ד"ה ת"ל]. וכ"כ בהגה' הרש"ש (ברכות שם). וכ"כ בתוס' חדשים (יומא פ"ו מ"ג) שנהגו הכהנים סלסול בעצמן שלא הניחו לזר לשחוט. וכן בשו"ת שאילת יעב"ץ (ח"ב סי' קנז) ובספרו לחם שמים (קידושין פ"ד מ"א אות ה) כתב, שהיו מקפידין שישחטו כהנים או לויים במקום דליכא שיהוי כו' עי"ש. ועי' באבן עזרא (ויקרא א-ה, אחרי טז-ב, נשא ד-כד, שופטים יח-ג) ובפי' הרא"ש עה"ת (נשא שם-מז) ובדעת זקנים לבעה"ת (שם). גם בעץ יוסף (על המ"ר אחרי פכ"ב) כתב דאורחא דמילתא שהכהן היה שוחט. וכן ראיתי בביאור הגרי"פ לרס"ג (מ"ע קיב עמ' שס) בהא דחשיב הבה"ג במנין המצות של הכהנים, שחיטת קדשים, והרי שחיטה כשרה בזר, [ותמה עליו הרשב"ץ בזהר הרקיע עשין סי' מו], וע"כ משום דס"ל דמצות הכהנים היא, וכמבואר בגמ' כתובות (קו). ת"ח המלמדין הל' שחיטה לכהנים היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה כו' [ועי"ש שהביא ממ"ר במדבר פי"א ת"ח המלמדין הל' שחיטה לכהנים כו' מזהירין אותן בעת ששוחטין שלא לפגל], ולכן כשכהן מזומן לפנינו מצוה ידידה היא ועליו רמיא, אבל כשאינו מזומן לפנינו

ט. איזוהו מקומן מסכת זבחים דף לא עמוד ב

שהשחיטה כשרה בזרים - א) עי' ריעב"ץ בלחם שמים ריש פ"ד דקידושין (ליקוטים לב.) ובשאלת יעב"ץ ח"ב סי' קנז' דמייתי מ - ג' מקומות במקרא שהיו מקפידין בשחיטה והפשטה שיהו ע"י כהנים או לויים.

וצ"ע מדלעיל יד: רש"י ד"ה שחט ישראל וז"ל כן היה דרכן לעשות עכ"ל, ומבואר דאדרבה הדרך היה לשחוט בזר, ועי' ראש המזבח (שלו"ר בחידושים), וע"ע רש"י קג. ד"ה לנדבת יחיד ושפ"א שם, ולכאורה רש"י הוא לשיטתו בפסחים ז: ד"ה פסח וקדשים וז"ל הבעלים נצטוו דכתיב וסמך ידו ושחט עכ"ל, משמע דהמצוה בבעלים הישראל, אמנם עי' ברש"י פסחים ז: ובברכות לא: שדחה ראייה זאת.

אולם החשק שלמה במנחות יט. דעתו מהראיה מהרש"י הנ"ל וממשנה בכלים דמצות שחיטה לכתחילה הוא בבעלים, ושכן דעת הגר"א באליהו רבא, וע"ע בדבריו שכן הוא מפרש דברי הוזה"ק פר' נשא דושחט את בן הבקר - ושחט אחרא ולא כהנא דכהנא אסור ליה ע"ש, וע"ע משמר הלוי שהאריך בקונטרס סי' ס"א.

ב) בדברי רש"י יבמות לג: דייקו שעה"מ הל' ביאת מקדש ו. י. והרש"י דאסור לזר לשחוט קרבן ציבור בשבת, ועי' מה שביאר בזה ביה"ל ח"ב סי' ט', וע"ע מנח"א עמ' קד'. אמנם הערל"נ ביבמות שם ובשו"ת שלו בנין ציון סי' פט', וכן החזו"א (אבן העזר קלד. טז.) פליגי בהבנת דברי הרש"י הנ"ל וסבירי דמותר לזר לשחוט אף בשבת.

❖ דף על הדף זבחים דף לו עמוד א

בגמ': על מנת כו' שיאכלוהו ערלים ושיקריבוהו ערלים כו' כל כמיני'. ופרש"י מי ישמע לו להקריבו בפסול, הכהנים טמאים לא ישמעו לו, וכן הערלים להקריב מזבח בעבירה או לאכול קודש בעבירה כו'.

ברש"י גיטין (נ"ג ע"ב) כתב לחדש על פי זה שישראל לא מצי לפגל אפילו בשחיטה, כיון שהן אין בידם לזרוק ולהקטיר, ואין להם בבשר לאכול, מי ישמע להן לעבור כדאמרינן הכא דלאו כל כמיני', ורק בבעלים בקדשים קלים שייך פיגול בשחיטה, שהבשר נאכל להן.

אבל בתפארת יעקב (במשניות גיטין שם פ"ה מ"ד) חולק על הרש"י וז"ל: ולענ"ד לא נראה כן, ולא גרע מהא דע"מ שיאכלו ערלים וטמאים, או שיקטירו הפסולים, ועוד הא משכחת לה בקרבן של שותפות שייכול לפגל. וכן משמע מסתימת הרמב"ם רפי"ד מהל' פסוה"מ. ועי' כסף משנה רפ"א שכ' להדיא שקטן ששחט ע"מ לזרוק דמו למחר הוה פיגול, הרי להדיא דלא כהרש"י ש.

ועיין עוד באחיעזר (יו"ד סי' כ"ט אות א') שהביא מטהרת קודש (לעיל כ"ו ע"ב) דנקט שגם במחשבת פיגול אמרינן הך סברא, ולכך כתב דאי אפשר לחשוב שאחר יזרוק, דכל כמיני', ומי יציית לי', אבל האחיעזר כתב דרק לגבי מחשבת הינות אמרינן הכי הכא, אבל לגבי פיגול מצאנו (לעיל ל"א ע"א) ע"מ שיאכלוהו שני בני אדם, הרי דמחשבתו מהני לגבי אחר, ובתבואת שור (סי' ד' ס"ק י"ג) כתב דלא קיי"ל

כהך תירוצא דהכא. וע"ע חזון איש (סי' י"ט ס"ק ז') ומרומי שדה, ומה שכתבנו לעיל ל"א ע"א במשנה (ד"ה כל הפסולין).

❖ רב חיים גניבסקי

עלי הדף

"בדין מחשבת פסול ופיגול לגבי אחרים"

זבחים ל"ה ב' מתני' שחטו על מנת להניח את דמו או אימוריו למחר או להוציאן לחוץ רבי יהודה פוסל וחכמים מכשירין וכו' שיאכלוהו טמאים שיקריבוהו טמאים שיאכלוהו ערלים ושיקריבוהו ערלים וכו' כשר ובגמ' ל"ו א' מק' וניפלוג נמי רבי יהודה בכולהו בהי נפלוג כו' ע"מ שיאכלוהו טמאים ושיקריבוהו טמאים זיבחא גופיה מי מיפסיל שיאכלוהו ערלים ושיקריבוהו ערלים זיבחא גופיה מי מיפסיל לישנא אחרינא כל כמיניה ופרש"י כל כמיניה מי ישמע לו להקריבו בפסול הכהנים טמאים לא ישמעו לו וכן הערלים להקריב למזבח בעבירה או לאכול קדש בעבירה הלכך אין מחשבתו מחשבה בדבר התלוי באחרים. ונראה דא"ל לפגל קרבן אא"כ חושב על עצמו שהוא יאכל ויזרוק למחר אבל אם חישב שכהן אחר יעשה כן אין פוסל וכעין דאמרי' בסוגיין כל כמיניה, ולפ"ז הא דבעלים מפגלין לר"א בר' יוסי (לק' מ"ז א') הוא דוקא בק"ל דבידו לאכל ולא בק"ק אא"כ הוא כהן ובזה מיושב הקו' המפורסמת דלמ"ד בעלים מפגלין יכולה סוטה לינצל מהמים ע"י שתפול המנחה ולפמש"כ במנחה זה ל"ש דאין בידה לאכל, מיהו צ"ע במעילה (ו' א') מחשבין על האבוד ועל השרוף, אמנם עי' חזו"א זבחים (סי' ח' סק"ה) שכ' כל כמיניה כו' ומיהו במחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו דבפירוש רבתה תורה לא אמרינן הכי ומפ"י דלא כמ"ש.

(שיח השדה ח"ג סוטה י"ט א')

לא הניחו מבואר דה"י מותר בור לחלל
יוה"כ ללורך עבודה :

אמנם לפי דעתו הכל י"ש לומר בזה
דבר חדש מאוד דרש"י ז"ל לא
כתב בן אלה בשחיטה דאע"ג דכשירה ה"י
בור מ"מ היתה לריכה להיות במקדש דוקא
ובמקדש הרי ניטל מישראל קדוש. כהונה
וה"ל זרים ושפיר אמרין ללא אשמרי שבת
לנבי' ולכן זר ששוחט בשבת חייב משום
שבת וכן במירק אחר שחיטה על ידו ביוה"כ
ה"י לריך כהן דוקא מה"ט דכל מלאכה
ללורך עבודה שהיתה בפנים היתה לריכה
להיות בכהן דוקא דשבת לא הותר אלא
לכהנים משא"כ קלירה העומר ופר' ושפיר
הנשרפין ביוה"כ ושלוחה השפיר ודמייטו
לזק דכל אלו ה"י נעשות בחוץ אע"ג שה"י
מזד' עבודה וכשפיר מ"מ ה"י מותרין
בשבת אף ע"י זר דלמאי שאינו לריך מקדש
דוקא י"ש על כל ישראל קדושת כהונה כח

ואם כנים הדברים שכתבנו יש להעיר
בזה למדך מה שכתבנו במק"א
להקשות על דברי רש"י יבמות (דף ל"ג
ע"ב) ד"ה אי בשחיטה שחיטה בור כשירה
דפירש דאין כאן משום זרות והוכיחו מזה
האחרונים דמשום שבת חייב דשבת לא
הותר לזרים אף בזה שכתב בור. עיין
בשפ"מ הלכות עבודה יוה"כ ובזית מאיר
בחינוכי' שם שהוא ז"ל הסביר הדבר שלא
הותרה שבת אלא למי שיכול לעשות כל
העבודה :

אמנם לענ"ד תמו' מקלירט העומר
שה"י דומה שבת ופשיטא דה"י
כשר ע"י זרים כסתם מחניתיך דמנחות
ר"פ ר"י ובר"מ ז"ל ולא אשתמיט' שום
פוסק לומר דה"י לריך כהנים לקלירט
העומר וגם מלאכו כפר ושפיר הנשרפין
דיוה"כ דה"י כשר ע"י זרים לשרפן. ולחלק
בין סוף עבודה לתחילת עבודה אינו מתור.

❖ שו"ת בית הלוי חלק ב סימן ט

[ג] אמנם יש שפקפק על זה לומר דשחיטת קרבן שאני דאין צריך השוחט להיות שלוחו של בעל הקרבן דהרי מסקינן במס' קידושין (דף כ"ג) דכהני שלוחי דרחמנא ולא שלוחי דידן דמי איכא מידי דאיהו לא מצי עביד ושלוחיה מצי עביד ועי' בנו"ב מה"ק חלק אה"ע סי' ע"ו בתשובת הגאון מו"ה יצחק זצ"ל שכתב דגם לפי פשיטות הגמרא דשלוחי דרחמנא ניהו מ"מ לענין שחיטה שלוחי דידן ניהו דלא שייך מי איכא מידי דאיהו לא מצי עביד דשחיטה כשירה בור ויעו"ש שהוכיח כן מסוגיא דקידושין (דף מ"א) דילפינן בכל התורה שליחות משחיטות קדשים יעו"ש. אמנם אין סברתו מוכרחת דאע"ג דשחיטה כשירה בור ולא שייך מי איכא מידי מ"מ הרי משארי עבודות ידעינן דאינם שלוחים של הבעלים וממילא ילפינן גם בשחיטה כן מבבל העבודות דמהיכא תיתי נחלק ביניהם. וראיה לזה דהרי בנדרים (דף ל"ה) איבעיא לן אי שלוחי דידן או דרחמנא הם נ"מ למודר הנאה ורצה למפשת מהא דתנן במודר הנאה ומקריב עליו קיני זבים וקיני זבות חטאות ואשמות ודחי שאני מחוסרי כפרה דאין צריך דעת. והרמב"ם כתב בפרק ששי מה' נדרים הלכה ה' היה שמעון כהן מקריב קרבנות ראובן שהכהנים שלוחי שמים הם ואינם שלוחים של בעל הקרבן. הרי דסתם דבריו ולא חילק כלל בין מחוסרי כפרה לשארי הקרבנות והתיר בכולם וטעמו הוא משום דמסקינן בקידושין דשלוחי דרחמנא הם ומש"ה שרי בכולהו ואי נאמר דבשחיטה הם שלוחי דידן א"כ אכתי הו"ל לחלק דמחוסרי כפרה שרי גם לשחוט ובשארי הקרבנות אסור לשחוט ומסתיתם דברי הרמב"ם מוכרח דגם שחיטה שרי ומוכרח דגם בשחיטה הם שלוחי דרחמנא כמו בשארי עבודות.

ואין לדחות זה ולומר דגם בשחיטה הם שלוחי דרחמנא מ"מ ודאי נראה פשוט דזה לא שייך רק על כהנים דהם נצטוו על מצות הקרבת הקרבנות ושייך לומר דרחמנא עשאן שלוחים ויכולים להקריב גם בלא רשותו של בעל הקרבן וגם בשחיטה הוא כן. אבל זר אין עליו ציווי להקריב כלל **ובודאי נראה דאפילו בשחיטה אע"ג דכשרה גם בור מ"מ אין השוחט שלוחא דרחמנא כלל ואי אפשר לו לשחוט אם לא ע"י שליחות של בעל הקרבן.** והרי יותר מזה כתב רש"י ביבמות (דף ל"ג) דאיתא שם זר ששימש בשבת חייב שתיים ופריך שימש במאי אילימא בשחיטה שחיטה בור כשירה ופרש"י ואין כאן משום זרות ומלשוננו משמע דמ"מ חייב משום שבת ועי' בשער המלך בהלכות ביאת מקדש שהוכיח כן מדברי רש"י הללו דחייב משום שבת והנראה טעמו דס"ל דזר דאינו מצווה על העבודה לא ניתנה שבת לדחות אצלו גם בשחיטה. והא דאיתא ביומא שחיטת פרו בור כשירה בע"כ צ"ל לפרש"י דה"ק דהפר כשר ולא נפסל במה ששחטו זר אבל מ"מ אסור לזר לשחטו משום מלאכה ביוה"כ. ועי' עוד במס' סנהדרין (דף מ"ט) ובת איש כהן כי תחל יכול אפילו חיללה שבת תלמוד לומר לזנות ופריך מ"ש מניה ידידה ומשני איהו דאשתרי גבי' שבת לגבי עבודה איהי דלא אישתרא גבה שבת תידון בשריפה קמ"ל. וגם מכאן משמע קצת דאפי' בשחיטה אסורה דאל"כ הרי לא ה"י שבת חמור גבה יותר מלדידה וי"ל. וגם אם לא נאמר כן מ"מ בעיקר הסברא שכתבנו דעל זה לא שייך שלוחא דרחמנא ודאי נראין הדברים ברורים וכשזר שוחט הוא רק בשליחותו של בעל הקרבן וא"כ לר' אלעזר אי אפשר לעבד לשחוט קרבן של אחרים. והדר קושי' לדוכתא. גם זה נוח דהרי מ"מ הרי מצי איירי הך משנה בקרבן של העבד עצמו ומ"מ נקט שפיר דיעבד דהרי הכהן יכול לשחוט קרבנו של העבד כיון דהכהן הוא שלוחא דרחמנא גם בשחיטה. ולעולם מצי איירי בעבד שאינו משוחזר:

❖ ספר מקדש דוד - קדשים - סימן כה

(ב) אמרין (ביומא מ"ו ע"ב) **דשבת הותרה בק"צ ולא דחוייה ומ"מ נראה דעבדינן טצדקא שלא להביא לידי איסור שבת כדמוכח מההיא דמנחות (נ' ע"ב) גבי חביתי כ"ג דדוחות את השבת משום דבעינן תאפינה נאה ואי עביד לה מאתמול אינשפה לה ופרכינן ואימא דכביש ליה בירקא ע"ש אלמא דעבדינן טצדקא**

ולאו דוקא מצדקא שיהא אפשר שלא לעשותו כלל בשבת אלא אפילו מצדקא למעט בהאיסור ג"כ עבדינן כדמוכח מההיא דמנחות (ס"ג ע"ב) בקצירת העומר דבשבת היה נקצר באדם אחד כדי למעט באיסור שבת ואע"ג דסוף סוף אותן הג' סאין היה נקצר בשבת מ"מ לא היו עושין כמו בחול שהיה נקצר בג' בני אדם ובג' מגלות ובג' קופות כדי למעט באיסור שבת והנה מקשים העולם בשחיטת הקרבנות בשבת אמאי אין עושין ע"י שנים דהא שנים שעשאוהו פטורים ואפילו אי נימא בשנים שעשאוהו דג"כ אינו מותר לגמרי מדאוריתא מ"מ עכ"פ אמאי לא עבדינן להקל האיסור

- העיר לי הרב מטי נויברגר: ולפי היסוד של רש"י ניחא למה זר אינו שוחט בשבת מכיון דרק ב"עבודה" אמרינן שהותרה לגמרי אבל יש מסבירים שאף ששחיטת זר כשר מ"מ אינה עבודה

❖ ספר שערים מצויינים בהלכה-חולין ב:

שהשחיטה כשרה בזרים. כתב בשער המלך
(ביאת מקדש פ"ו ה"י) דאע"ג
דשחיטה כשרה בזר, מ"מ כששחט הזר בשבת
חייב. אבל בתשו' חכם צבי (סי' מד ד"ה
תשובה) משמע, דכיון שהותר לו לשחוט, ה"נ
הותר לו לשחוט בשבת. וברש"ש במס' יבמות
(לג: ד"ה זר) הביא ראיה לזה מדתנן במס'
פסחים (סד:) גבי קרבן פסח, שחט הישראל
וקבל הכהן, ופריך הש"ס לא סגיא דלאו
ישראל הוא, ומשני הא גופא קמ"ל דשחיטה
בזר כשרה, ותנן שם להלן כמעשהו בשבת כך
מעשהו בחול, ומשמע דאכולהו קאי, שגם
בשבת שחט הזר. ואני מצאתי בהדיא בחי'
הרשב"א לקמן (ג.) שמפרש הא דאמרי' במס'
פסחים (סו.) גבי י"ד שחל בשבת שכל אחד
הביא סכיניו ומי שפסחו טלה תוחבו בצמרו
ומי שפסחו גדי קושרו בין קרניו, דלא בעינן
כלי שרת, וטעמא דמילתא דכיון שהשחיטה
כשרה בזרים, כל אחד בסכיניו הוא שוחט כו',
ומוכח בהדיא דהא דשחיטה כשרה בזר מיירי
גם בשבת. אולם יש לחלק, דדוקא בקרבן
פסח דמחויב בה כל אחד מישראל מותר להזר
לשחוט, משא"כ בקרבן ציבור, הגם שיש לכל
אחד מישראל חלק בה, מ"מ החוב מוטל על
הכהנים, ועי' בהגה' חשק שלמה למס' מנחות
(יט.) דבקרבן פסח או קרבן יחיד, המצוה
שהשחיטה יהיה בהבעלים. אבל עי' ברמב"ם
(ביאהמ"ק פ"ט ה"ו) שכתב, שחיטת הקדשים
כשירה בזרים, אפי' קדשי קדשים בין קדשי
יחיד, בין קדשי ציבור. ומשמע קצת שאין
חילוק בזה. ובמאירי במס' יומא (מב. ד"ה
שחיטת) כתב, שחיטת כל הקדשים כשרה בזר

אפי' לכתחילה, חוץ מן התמיד שצריכה כהן לכתחילה, וכן שחיטת פרו של כה"ג ושחיטת פרה אדומה כו' עי"ש. ובעיקר הענין אי מותר לזר לשחוט בשבת, ע"ע בערוך לנר במס' יבמות (שם) ובתשובה מאהבה (ח"ב או"ח סי' רסד) וישועות מלכו (פסוהמ"ק פ"א ה"ב).